

זוהר חלק ד' פרשת בלק דף רב ע"ב

בשכר שיוסף כיסה את אמו זכה שלא ישלוט בו עין

"וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַנְּשִׂימִים וְאֶת הַיְלָדִים וּגו'", אמר רבי שמעון, בא וראה, זה עשו הרשע נתן עיניו להסתכל על הנשים, ובעבורו התקין יעקב התקונים שלו, וישם השפחות לראשונה, ובניהן אחריהן, שחשובים יותר, לאה אחריהם, ובניה אחריה, אחר כך רחל ובנה יוסף, "וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם".

כאשר השתחוו כולם מה כתוב: "וַתִּגְשֵׁן הַשְּׂפָחוֹת הַגָּה וַיְלַדְיָהּ וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָּהּ", ואחר כך כתוב: "וַתִּגְשֵׁן גַּם לְאֵה וַיְלַדְיָהּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, וְאַחַר נִגְשׁ יוֹסֵף וַרְחֵל וּגו'", והרי יוסף לבסוף היה, ורחל לפניו, אלא בן הטוב בן האהוב צדיקו של עולם יוסף, כיון שראתה עינו שרשע ההוא מסתכל על הנשים, היה מפחד על אמו, יצא מאחריה ופרס זרועותיו וגופו וכסה עליה, כדי שלא יתן רשע ההוא עיניו באמו, כמה נתפשט, שש אמות לכל צד, והגין עליה, ולא יכלה עינו של אותו הרשע לשלוט עליה.

זהו שכתוב: "בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עָלֵי עֵינִי", מהו "בֶּן פֶּרֶת", שנתפשט לכסות על אמו, "בֶּן פֶּרֶת עָלֵי עֵינִי", שלא שלטה בו עין רעה.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעב ע"א

יעקב אבינו שמר את הברכות לעתיד לבוא

"וַיַּעֲבֵר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ וְאָנִי אֶתְנַהֵלָה לְאִטִּי וּגו'", אמר רבי אלעזר, זהו שאמרנו בתחלה, שיעקב לא רצה עתה אותן ברכות הראשונות שברכו אביו, ועוד לא נתקיימו בו אפילו אחת מהן, לפי שסלקן לסוף הימים, בשעה שיצטרכו לבניו לנגד כל אומות העולם, ולפיכך בשעה שאמר עשו "נִסְעָה וְנִלְכָּה", ונחלק עולם הזה ביחד, ונשלוט ביחד, מה אמר יעקב: "וַיַּעֲבֵר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ", יקדים עשו ממשלתו עתה בעולם הזה, "וַיַּעֲבֵר נָא", כמו שכתוב: "וַיַּעֲבֵר מִלְּפָנֵיהֶם וְהוּא בְּרֵאשִׁים" (מִיכָה ב. יג), תקדים אתה ממשלתך לראשונה בעולם הזה, ואני אתנהלה לאטי, אני אסלק עצמי לזה העולם הבא, ולסוף הימים, לאותן הימים שהולכים לאט.

"לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה", מה מלאכה, זו המראה שאינה מאירה מעצמה^[לז], שבה נעשה מלאכת העולם, "אֲשֶׁר לְפָנָי", זו היא מלפני ה' בכל מקום^[לח], "וּלְרַגְלֵי הַיְלָדִים", זה הוא סוד

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעב ע"א

לכל העולם הזה. לג. היינו ספירת מלכות, שורש השכינה הקדושה, שאין לה אור של עצמה, כדמיון

הכרובים, להראות סוד האמונה שהשכינה נדבקה בהם, "עד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל אֲדֹנָי שְׁעֵרָה", אני אסבל הגלות שלך^[לית], עד שיבא ויגיע הזמן שלי לשלוט על הר עשו, כמו שכתוב: "ועלו מושעים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפּוֹט אֶת הָרַע עֲשׂוֹ" (עובדיה א, כא), ואז "וְהִיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה".

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעג ע"א

יעקב ועשו התפרדו כל אחד הלך לצד שלו

"וַיֵּשֶׁב בְּיוֹם הַהוּא עֲשׂוֹ לְדֶרֶכּוֹ שְׁעֵרָה, וַיַּעֲקֹב נָסַע סְכֵתָה וַיֵּבֶן לוֹ בַּיִת", אמר רבי חייא, בא וראה "וַיַּעֲקֹב נָסַע סְכֵתָה", נסע לקבל וליכנס בחלק האמונה, מה כתוב למעלה, "וַיֵּשֶׁב בְּיוֹם הַהוּא עֲשׂוֹ לְדֶרֶכּוֹ שְׁעֵרָה", וכתוב "וַיַּעֲקֹב נָסַע סְכֵתָה", אלא כל אחד נפרש לצד שלו, עשו לצד של שעיר, מהו שעיר, זו היא אשה זרה אל נכר, "וַיַּעֲקֹב נָסַע סְכֵתָה", זו אמונה העליונה^[לית].

יעקב אבינו היה שלם בכל

"וַיֵּבֶן לוֹ בַּיִת", כמו שכתוב: "בַּיִת יַעֲקֹב" (ישעיהו ב, ה), אמר רבי אלעזר, שהתקין תפלת ערבית כראוי, "וּלְמִקְנֵהוּ עֲשֵׂה סְכֵת", שאר סכות לשמור אותם, וזה הוא חלקו^[לית], ואז "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֵם", שלם מהכל ובארו, כמו שכתוב: "וַיְהִי בְּשָׁלֵם סוּכּוֹ" (תהלים עו, ג), והכל סוד אחד^[לית], אז נתחברה עמו השכינה כאשר היה שלם, כאשר נתעטר במקומו הראוי לו^[לית], ואז סוכה הזאת נתעטרה עמו.

כי היה שלם מהאבות, היה שלם מבניו, וזהו שָׁלֵם, שלם למעלה שלם למטה, שלם בשמים שלם בארץ, שלם למעלה שהוא כלל האבות^[מ], שלם למטה בבנים קדושים, שלם בשמים שלם בארץ, ואז "וַיְהִי בְּשָׁלֵם סוּכּוֹ".

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קלח ע"א

ה' קרא ליעקב אל

"וַיִּצַב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל", הרי ביארנו בכל מקום ויקרא סתם, זו היא מדרגה התחתונה, כמו שכתוב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה", וכאן "וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל", הקדוש ברוך הוא קרא לו ליעקב אל, אמר לו אני אלהים בעליונים, ואתה איש אלהים בתחתונים.

זיו הזוהר

כ"ו בסוף ס"ה והיינו אמונה העליונה. לז. פירוש, שגם השמירות שלהם היו מצד הקדושה, חלקו של יעקב. לח. פירוש, שתיבת של"ם בשני הפסוקים האלה מרמז על יחוד וזיווג האורות של בחינת זכר עם האורות של בחינת נקבה, כי בלתי זאת אין שלמות וסכו היינו מלכות. לט. פירוש, בשרשו שהיא ספירת תפארת בחינת זכר שנקרא מלך העולם, ואז סוכה זו היינו מלכות מתעטרת עמו. מ. שנכלל ואברהם ויצחק מחסד וגבורה.

הלבנה, לכן נקראו הספקלריא שאינה מאירה, ויש לומר מלאכ"ה צירוף מלא"ך ה', רמז על זה המלאך שמאיר בו אות ה' האחרונה של השם הוי"ה ברוך הוא, ככתוב. "הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ" (שמות כג, כ). לד. פירוש, שבכל מקום שתרגם אונקלוס מן קדם ה', כמו מימרא מן קדם ה' כוונתו על השכינה הקדושה. לה. כי חוב הגלות של "כִּי גַר יְהִי זְרָעְךָ וְגו' וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אִתָּם" היה מוטל גם על עשו. לו. כי סוכ"ה רמז על יחוד הוי"ה עם אדני

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעב ע"ב

יעקב שמעון ולוי עם חמור

"וַתֵּצֵא דִינָה בַת יֵאֵה", אמר רבי חייא, בא וראה כמה מדרגות וצדדים נפרדים למעלה, וכולם משונים זה מזה, נחשים משונים אלו מאלו, אלה מקטריגים לשלוט על אלה, ולטרף טרף כל אחד ואחד למינו, מצד של רוח הטומאה כמה מדרגות נפרדות, וכולן אורבות לקטרג אלה לעומת אלה, והרי כתוב: **"לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו"** (דברים כב, ט), שכאשר מתחברים מקטריגים לעולם.

ובא וראה חשקות מדרגות הטומאה אינה אלא לקטרג בצדדים הקדושים, יעקב שהוא הקדוש, כולן ארבו עליו וקטרגו עמו, בתחלה נשכו הנחש, כמו שכתוב: **"וַיִּנְעַב בְּכַף יָרְכוֹ"**, עתה נשכו החמור, שם הוא התיצב לנגד הנחש, עתה שמעון ולוי שבאו מצד הדין הקשה, התיצבו לנגד החמור, ושלטו עליו בכל הצדדים, ונכנע לפנייהם, כמו שכתוב: **"וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שִׁכְם בְּנוֹ הִרְגוּ לְפִי חֲרָב"**, ושמעון שהיה מזלו שור, בא על החמור וקטרג בו, כדי שלא יתחברו ביחד, ונמצא שהוא המקטרג שלו, וכולם באו לקטרג לו ליעקב וניצל מהם, ואחר כך הוא שלט עליהם.

ואחר כך בא הנקרא שור ונשתלם בין החמורים שכולם מצד של חמור, יוסף שנקרא שור, ומצרים שהן חמורים, שכתוב בהם: **"אֲשֶׁר בְּשֹׁר חַמּוּרִים בְּשָׂרָם"** (יחזקאל כג, כ).

ועל כן, אחר כך נפלו בני יעקב בין אותן החמורים, לפי שנדווג השור עמהם^[מא], ונשכו לישראל עצמותם ובשרם, עד שנתעורר לוי כמקדם^[מב], ופיזר לאותן החמורים, ושבר גבורתם מהעולם, והוציא לשור משם, זה שכתוב: **"וַיִּקַּח מִשָּׂה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ"** (שמות יג, ט).

בא וראה כאשר בא שמעון בתחלה על החמור ההוא, היה מעורר עליהם דם שנימולו, ואחר כך: **"וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר"**, כדמיון זה עשה הקדוש ברוך הוא על ידי לוי זה משה באותן החמורים שבמצרים, בתחלה דם, ואחר כך: **"וַיַּהַרְגֵהוּ ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם"** (שמות יג, ט), כאן בזה החמור, כתוב: **"וְאֵת כָּל חֵילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם שָׁבוּ וַיָּבִיזוּ"**, ושם באותן החמורים, כתוב: **"וַיִּשְׁאַלּוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב וַיִּשְׁמְלֵת"** (שמות יב, לה), שמעון ולוי, שמעון התיצב לנגד זה החמור, ולוי התיצב לנגד כל אותן החמורים שבמצרים. **וכולם** בקשו להשתתף להלחם עם יעקב הקדוש, ולנשכו, והוא עם בניו התיצב לנגדם והכניעם תחתיו.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעג

יעקב הטמין תכשיטי העבודה זרה

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְגו' הִסְרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַח וְגו'", **"אֱלֹהֵי הַנֹּכַח"**, אלו הם שנטלו משכם כלי כסף וזהב, שהיה חקוק עליהם עבודה זרה שלהם, רבי יהודה אמר, צלמי

זיו הזוהר
מא. פירוש, שיוסף שנקרא שור נמכר לעבד במצרים. מב. היינו משה רבנו שבא משבט לוי.

עבודה זרה היו מכסף וזהב, ויעקב הטמינם שם, כדי שלא יהנו מצד של עבודה זרה, שאסור לו לאדם ליהנות מהם לעולם.

רבי יצחק אמר, "הִסְרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר", אלו תכשיטי נשים שהיו מביאים עמהם, כל אוצרות שלהם, ועל כן כתיב: "וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר", אלו תכשיטי הנשים, וכל אוצרותם וכל צלמי עבודה זרה של כסף וזהב, "וַיִּטְמְנוּ אֹתָם יַעֲקֹב", כדי שלא יהנו מצד של עבודה זרה כלל.

יעקב הודה לה' על כל הניסים

בא וראה יעקב איש תמים היה בכל, והיה מתדבק בו בהקדוש ברוך הוא, מה כתיב: "וַיִּנְקֹמָה וַיַּנְעֵלָה בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֵנָה אֲתִי בַיּוֹם צָרְתִי וְגו'". מכאן שצריך האדם לשבח להקדוש ברוך הוא ולהודות לו, על הנסים ועל הטובות שעשה עמו, זה שכתוב: "וַיְהִי עֲמָדֵי בְּדָרְךָ אֲשֶׁר הִלַּכְתִּי".

בא וראה בתחלה כתוב: "וַיִּנְקֹמָה וַיַּנְעֵלָה בֵּית אֵל וְגו'", הכליל בניו עמו, ואחר כך כתוב: "וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ", ולא כתוב ונעשה, שהוציאם מכלל זה, מה הטעם, לפי שעליו היה מוטל הדבר, יעקב תיקן תפלת ערבית ודאי, והוא עשה המזבח, ועליו היה מוטל הדבר, ולפי שעברו עליו כמה צרות מהיום שברח מלפני אחיו, שכתוב: "וַיְהִי עֲמָדֵי בְּדָרְךָ אֲשֶׁר הִלַּכְתִּי", ובניו באו אחר כך לעולם, על כן לא כללם עמו, רבי אלעזר אמר, מכאן מי שנעשה לו נס הוא צריך להודות, מי שאכל מזון על השלחן הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל כלום.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעג ע"א

מן השמים שברו את כוחם ועזבו את בני יעקב

"וַיִּסְעוּ, וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְגו'", אמר רבי יוסי, כולם היו נאספים למלחמה, וכאשר חגרו הכלי זיין, נפחדו והשליכו אותם, ולפיכך, "וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב".

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעג ע"ב

ענין בניית המזבח

"וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית אֵל וְגו'", בא וראה כתוב: "וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ" [מג], [וכתוב: "וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ לַה" (בראשית י"ב י"ג)] ולא כתוב באלה המזבחות שהעלו עליו נסכים ועולות, אלא בשביל שהתקינו אותה המדרגה הראויה לתיקון [מ"ד], מזבח לה', לתקן מדרגה התחתונה, ולחברה במדרגה העליונה, ולכן: "וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ", זו מדרגה התחתונה, "לה", זו מדרגה העליונה, "וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית אֵל", שם זה כשם העליון, לפי שכאשר נשפע בה האור, אז כאמה בתה, והכל אחד [מ"ה].

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעג ע"ב

מג. בכל דפוסיו זוהר נשמט כאן זה הפסוק כשגגת המגיהים והאמת יורה דרכו. **מד.** היינו השכינה הקדושה, שעליה כתוב. "תִּתְּנוּ עֵז לְאֱלֹהִים" (תהלים סח. לה) ליחודה עם עלמא דדכורא, לקבלת שפע עבור ישראל. **מה.** עתה מפרש הפסוק דכאן שאין נזכר כאן מזבח לה' אלא שנזכר "וַיִּקְרָא

השכינה עם ע' המלאכים נתגלו שם ליעקב

"כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים", לפי שהם אינם נמצאים אלא עם השכינה, שהרי שבעים הם, הנמצאים תמיד עם השכינה, ושבעים כסאות סביב השכינה, ועל כן "כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים", במקום זה הנגלה^[מ], שהרי כתוב: "וַהֲגִה ה' נֹצֵב עָלָיו".

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קע"ג ע"ב

כל הענינים שבקריאת שם "ישראל"

"וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים שְׁמֶךָ יַעֲקֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ", אמר רבי שמעון, בא וראה, יעקב קרא לו הקדוש ברוך הוא ישראל, שכתוב: "לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל", מי ויקרא, זו השכינה, כמו שכתוב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים וּגוֹ", כבר ביארנו, שהשם ישראל הוא, על שנשתלם בכל כראוי, ואז נתעלה במדרגתו, ונשתלם בשם זה, ועל כן "וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל".

אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, זה ודאי שיעקב מובחר האבות הוא, והוא נדבק לכל הצדדים^[מ], ונקרא שמו ישראל, וכתוב: "לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ", וכתוב: "וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל", למה חזר הקדוש ברוך הוא וקרא לו יעקב כמה פעמים, וכולם קוראים לו יעקב כמקדם, אם כן מהו "וְלֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב", אמר לו יפה שאלת.

והרי אמרו שהשם הוי"ה בכל מקום רחמים הוא בודאי, והקדוש ברוך הוא הוי"ה הוא שמו, שכתוב: "אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי" (ישעיהו מב, ח), ואנו רואים שלפעמים נקרא שמו אלהים, והוא דין בכל מקום, אלא בזמן שצדיקים מרבים בעולם, הוי"ה שמו ונקרא בשם של רחמים, ובזמן שהרשעים מרבים בעולם, אלהים שמו ונקרא בהשם אלהים, כן גם יעקב לפעמים נקרא ישראל ולפעמים נקרא יעקב, והכל במדרגות ידועות, ומה שנאמר, "לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב", היינו להתיישב בשם הזה.

אמר לו אם כן, הרי כתוב: "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם", אמר לו שם כתוב: "וְהָיָה", ועל כן נתקיים רק בשם הזה, אבל כאן לא כתוב והיה, אלא "כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ", ולא כתוב והיה שמך ישראל, ואפילו פעם אחת די להקרא ישראל, כל שכן שנקרא לפעמים כך ולפעמים כך, וכאשר נתעטרו בניו בכהנים ולוים, ונתעלו במדרגות עליונות, אז נתעטר בשם זה תמיד.

זיו הזוהר

בעבור שהיא הבית שממנה מתפרנס אל שהוא החסד, וענין זה מבואר בהפרדס שער ערכי הכנויים בהשם בית, ועוד נתבאר יותר זה הענין בספר שערי אורה שער ה' בענין השמות באר שבע ובת שבע. מו. עולם הבינה נקרא עלמא דאתכסיא, ועולם המלכות והשכינה נקרא עלמא דאתגליא. מז. יען כי שרשו כספירת תפארת, שכל הספירות נקשרות

למקום אל בית אל, ומפרש שגם זה מורה על תיקון השכינה לזווגה בעלמא דכורא לקבלת שפע האור של חסדים, וזה נרמז במה שקרא להמקום שהוא המזבח המרמז על מלכות אל בית אל, בעבור הכוונה שיושפע בה אור החסד מצד הימין שנקרא אל, וזהו שאמר כאמה כן בתה, אמה היינו עולם הבינה שהיא גם כן בבחינת נוקבא, ונקראת בית אל

יעקב מרכבה לשכינה

"וַיַּעַל מַעְלֵיוֹ אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ", רבי שמעון אמר, מכאן שנעשה מרכבה קדושה עם האבות, ובא וראה, יעקב הוא מרכבה קדושה עליונה, העומד להאיר להשכינה, והוא מרכבה בלבדו, זה שכתוב: **"וַיַּעַל מַעְלֵיוֹ אֱלֹהִים"**.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעה ע"א

לידת בנימין ומיתת רחל

"וַיְהִי בְצֵאת נִפְשָׁהּ כִּי מָתָה וְגו'", אמר רבי אבא, וכי כיון שאמר **"וַיְהִי בְצֵאת נִפְשָׁהּ"** לא נודע כי מתה, אלא נצרך, להשמיענו שלא חזרה הנשמה להגוף יותר, ומתה רחל מיתת הגוף, לפי שיש אנשים שנשמותיהן יוצאות וחוזרות למקומן, וכמו שכתוב: **"וַתָּשָׁב רֹחוֹ אֵלָיו"** (שמואל א' ל, יב), **"וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ הַיָּלֵד עַל קִרְבוֹ וַיְחִי"** (מלכים א' יז, כב), אבל זו יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל, **"וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן אוֹנִי"**, שדין קשה נגזר עליה, ויעקב החזירו וקשר לו לימין, לפי שבחינת מערב נצרך לקשרו לימין^[מח], ואף על פי שהוא בן אוני צד של דין הקשה, מכל מקום בן ימין הוא, שהרי נקשר בימין.

זיו הזוהר בה. פירוש, בעבור שיושפע בה חסדים על ידי בנימין כמו על ידי יוסף, וזהו על דרך שאמרו